

Polska Agencja
Inwestycji i Handlu
Grupa PFR

Raport Sektorowy
Sektor ICT
w ZEA

**SEKTOR ICT
w ZEA**

© PAIH S.A.

Niniejsza publikacja ma charakter informacyjny.
Została opracowana na podstawie informacji uznanych za wiarygodne
i nie stanowi wykładni ani opinii prawnej.

PAIH S.A. nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania
zamieszczonych w niniejszej publikacji informacji oraz za możliwe
konsekwencje jakichkolwiek działań podjętych w oparciu o te informacje.

Wydawca: Polska Agencja Inwestycji i Handlu S.A.

Warszawa, październik 2018 r.

Spis treści

1.	Wstęp	5
2.	Sektor ICT w ZEA - informacje podstawowe	6
3.	Charakterystyka sektora ICT w ZEA	7
4.	Eksport/Import.	11
5.	Inwestycje zagraniczne.	12
6.	Perspektywy sektora ICT	14
7.	Uwarunkowania formalno–prawne wejścia na rynek	17
8.	Aktualne formy pomocy publicznej	18
9.	Uwagi końcowe.	20
10.	Główne instytucje i organizacje branżowe.	21
11.	Lista targów branży ICT godnych polecenia	23

1. Wstęp

Zjednoczone Emiraty Arabskie, jak i szerzej cały region Bliskiego Wschodu, jest często biznesowo postrzegany w Polsce przez pryzmat określonych stereotypów. ZEA jest specyficznym rynkiem z uwagi na odmienny model polityczno-gospodarczy kraju, ale warto postarać się zrozumieć lokalne perspektywy biznesowe. Owe uwarunkowania znają i wykorzystują kraje bliżej związane z ZEA historią i lokalizacją. Są to światowe potęgi (Wlk. Brytania, USA, Francja, Niemcy, Japonia, Korea Płd.) jak również sąsiedzi (Indie, Pakistan, Iran).

Oficjalne statystyki gospodarcze są w ZEA dość ogólne, dostępne z opóźnieniem większym niż na rynkach rozwiniętych i niełatwe do porównania – nie ma tutaj odpowiednika polskiego GUS lub KRS na poziomie krajowym. Istnieje Federal Competitiveness and Statistics Authority¹ oraz instytucje na poziomie poszczególnych emiratów (np. Dubai Statistics Center²), ale przeważnie oferują one dane wybiórczo. Nawet tradycyjne międzynarodowe organizacje agregujące dane mają opóźnienia i problemy z ujednoczeniem klasyfikacji. Dlatego też niniejszy raport jest oparty na kompilacji ogólnej wiedzy lokalnych ekspertów PAIH „twardych statystykach” dostępnych w gospodarkach rozwiniętych.

Sektor ICT został wybrany jako jeden z tych, które łączą obiecujące perspektywy biznesowe w ZEA z silną ofertą po stronie polskiej i priorytetami strategii gospodarczej rządu Polski. Polecamy lekturę tego raportu sektorowego razem z „Przewodnikiem po rynku ZEA”³ dostępnym na stronie internetowej PAIH. ZEA jako federacja składają się z 7 emiratów, ale zdecydowanie najważniejsze pod kątem wolumenu biznesu są Dubaj i Abu Dhabi (stolica) – dlatego też ten raport skupia się głównie na tych dwóch emiratach.

¹<http://www.fcsa.gov.ae/>, 15.08.2018

²www.dsc.gov.ae, 15.08.2018

³http://www.paih.gov.pl/files/?id_plik=31096, 15.08.2018

2. Branża ICT w ZEA - informacje podstawowe

Branża ICT wygenerowała w 2016 obroty rządu 4,2 mld USD, czyli 3,9% PKB ZEA co oznacza, że wartość sektora wzrosła o 4,8%. International Data Corporation prognozuje wzrost sektora ICT w ZEA średnio 5% rocznie do roku 2022⁴. Według BMI Research branża IT wygeneruje w 2018 obroty rządu 5,5 mld USD i urośnie o 20% do 6,6 mld USD do roku 2021⁵.

Struktura sektora według ostatnich dostępnych danych przedstawia się następująco: 51% telekomunikacja, 27% hardware, 15% usługi (IT services), 7% software⁶. Rynek charakteryzuje wysoka konkurencja, jednocyfrowe marże, niskie bariery wejścia i spowolniony wzrost w niektórych segmentach (szczególnie PC - komputery osobiste). Lokalna produkcja nie istnieje – jest to głównie rynek dystrybutorów i re-dystrybutorów, którzy lokują się w specjalnych strefach ekonomicznych (głównie w Dubaju) i sprzedają do klientów na całym Bliskim Wschodzie i Azji Płd. (szczególnie do Indii).⁷ Wśród 600 największych światowych firm IT (według przychodów) nie ma żadnej firmy z Bliskiego Wschodu.

Istnieje wyraźna różnica pomiędzy adopcją nowych technologii wśród osób prywatnych, szczególnie młodych, gdzie penetracja smartfonów jest dużo powyżej średniej światowej, a lokalnych firm – wg raportu McKinsey z 2016 r. tylko 18% MŚP miało stronę internetową⁸.

⁴ www.oxfordbusinessgroup.com/country/dubai; www.idc.com, 15.08.2018

⁵ <https://gulfnews.com/business/sectors/technology/sap-opens-cloud-data-centre-in-dubai-1.2267106>, 15.08.2018

⁶ www.oxfordbusinessgroup.com/country/dubai, 15.08.2018

⁷ Altradius; Market Monitor ICT United Arab Emirates 2017, 06.06.2017

⁸ Digital/McKinsey; Digital Middle East: Transforming the region into a leading digital economy, Październik 2016

3. Charakterystyka sektora ICT w ZEA

Rynek telekomunikacyjny w ZEA to duopol dwóch operatorów państwowych Etisalat⁹ (z główną siedzibą w Abu Dhabi, znaczący gracz regionalny obecny w 16 krajach) i Du¹⁰ (z główną siedzibą w Dubaju). Obie firmy są notowane na lokalnych giełdach (wobec czego muszą spełniać wymogi nt. publikacji informacji i wyników) i są znaczącymi kontrybutorami do budżetu centralnego poprzez większą część swoich dywidend.

Zdecydowana większość wolumenu biznesu w ZEA (zarówno pod kątem obecnych statystyk jak i perspektyw) jest kreowana i kontrolowana przez sektor rządowy i quasi-rządowy. Dla zagranicznych firm i inwestorów oznacza to, że największe projekty biznesowe są do zdobycia poprzez udział i jak najbliższą współpracę z instytucjami rządowymi. Dotyczy to też jak najbardziej sektora ICT, który jest specjalną częścią narodowej Wizji 2021¹¹ wdrażanej od kilku lat poprzez inicjatywy typu Smart Dubai¹², mGovernment¹³ itd. Zakładają one kompletną cyfryzację wszystkich urzędów i usług rządowych oraz działalności miast¹⁴. Jeśli chodzi o działalność urzędów – postępy widoczne są dla mieszkańców ZEA praktycznie codziennie: zdecydowana (i ciągle rosnąca) większość spraw urzędowych inicjowana jest drogą internetową oraz poprzez aplikacje mobilne bez udziału dokumentów papierowych.

Stopień rozwoju infrastruktury ICT w ZEA oraz poziom zaangażowania sektora rządowego dobrze obrazuje raport World Economic Forum. „Networked Readiness Index 2016”, który plasuje ZEA na wysokim

⁹<https://www.etisalat.com/en/about/profile/company-profile.jsp>, 15.08.2018

¹⁰<http://www.du.ae/about-us/who-we-are>, 15.08.2018

¹¹<https://www.vision2021.ae>, 15.08.2018

¹²<https://smardubai.ae>, 15.08.2018

¹³<https://government.ae/en/about-the-uae/the-uae-government/smart-uae/uae-mgovernment-initiative>, 15.08.2018

¹⁴TRA; The National Plan for UAE Smart Government Goals, Styczeń 2015

26. pozycji, podczas gdy **Polska jest na miejscu 42**¹⁵. Jednocześnie raport wyraźnie wskazuje na zaangażowanie sektora rządowego w promocję nowoczesnych rozwiązań technologicznych jako szczególną przewagę ZEA nie tylko względem Polski, ale także średniej krajów wysoko rozwiniętych. Na przykład: ZEA jest sklasyfikowane na miejscu **pierwszym** w kategoriach „Rola sektora ICT w wizji rządowej”, „Sukces rządu w promowaniu sektora ICT” oraz „Użytkowanie technologii i efektywność rządu” podczas gdy Polska w tych samych kategoriach plasuje się odpowiednio na miejscach 111., 110. i 101. Dodatkowo w kategoriach „Wpływ sektora ICT na dostęp do podstawowych usług” oraz „Dostęp do internetu w szkołach” ZEA jest na 4. i 9. miejscu a Polska na 86. i 46.

Z kolei raport ONZ z 2018 r.¹⁶ stawia **ZEA na 21 miejscu** w rankingu oceniającym rządy krajowe pod kątem rozwiązań nowych technologii w sektorze rządowym (E-Government Development Index). Według tej klasyfikacji ZEA awansowały w ciągu 2 lat o 8 miejsc, są najwyżej wśród grupy krajów GCC, zajmują 4 miejsce w Azji i wyprzedzają m.in. takie kraje jak Irlandia (22), Kanada (23) i **Polska (33)**. Raport wspomina też o organizowanej przez ZEA od roku 2013 konferencji World Government Summit¹⁷, która jest rosnącą na znaczeniu platformą do wymiany informacji na szczeblu rządowym nt. transformacji sektora rządowego w obliczu globalnej rewolucji technologicznej.

Tabela 1. Ranking krajów wg. raportu ONZ. Dwie ostatnie kolumny: rok 2016 i rok 2018.

Spain	Europe	0.9375	0.8885	0.6986	0.8415	17	17
Luxembourg	Europe	0.9236	0.7803	0.7964	0.8334	25	18
Iceland	Europe	0.7292	0.9365	0.8292	0.8316	27	19
Austria	Europe	0.8681	0.8505	0.7716	0.8301	16	20
United Arab Emirates	Asia	0.9444	0.6877	0.8564	0.8295	29	21
Ireland	Europe	0.8264	0.9626	0.6970	0.8287	26	22
Canada	Americas	0.9306	0.8744	0.6724	0.8258	14	23
Italy	Europe	0.9514	0.8341	0.6771	0.8209	22	24
Liechtenstein	Europe	0.7986	0.8237	0.8389	0.8204	32	25
Bahrain	Asia	0.7986	0.7897	0.8466	0.8116	24	26

Źródło: UNITED NATIONS E-GOVERNMENT SURVEY 2018

¹⁵The Global Information Technology Report 2016, Innovating in the Digital Economy, World Economic Forum

¹⁶UNITED NATIONS E-GOVERNMENT SURVEY 2018, publicadministration.un.org,

¹⁷www.worldgovernmentsummit.org, 18.08.2018

Warto zaznaczyć, że ZEA charakteryzują się wysokim odsetkiem populacji używającej internetu (90.6% - 19. miejsce na świecie) i posiadającej telefon komórkowy (2.26 *per capita*). Pod względem szybkości internetu ZEA jest również wysoko – na 8. miejscu na świecie.¹⁸

Wykorzystując świetną i szybko rosnącą infrastrukturę oraz nacisk rządu ZEA na rozwój sektora – Dubaj przyciągnął już ponad 300 z największych światowych marek ICT, które otworzyły tu swoje regionalne biura.¹⁹

Pomimo wysokiej dostępności internetu sektor *e-commerce* na razie nie rozwinął się na szeroką skalę – z powodu relatywnie małej populacji użytkowników kart kredytowych (w lokalnej mentalności wciąż dominuje gotówka) oraz słabo rozwiniętego systemu kodów/adresów ulic. Z pierwszego powodu zarówno Uber jak i lokalny rywal Careem musiały też udostępnić opcję płatności gotówką. *E-commerce* jest jednak w ZEA uznawany za temat bardzo perspektywiczny - Amazon kupił w 2017 r. lokalną platformę Souq.com za 586 mln USD, a jeden z najważniejszych lokalnych biznesmenów uruchomił konkurencyjną platformę Noon.com w październiku 2017. Rosnące obroty handlu internetowego widać także w wynikach największej lokalnej firmy przewozowej Aramex. BMI Research prognozuje wzrost rynku *e-commerce* z 26,9 mld USD w 2018 r. do 48,6 mld USD w 2022 r. w całym regionie – ze zdecydowanie największym udziałem rynków ZEA i Arabii Saudyjskiej.²⁰

Należy wspomnieć, że rząd ZEA z jednej strony promuje rozwój sektora ICT, ale z drugiej broni też monopolu dwóch lokalnych operatorów ze względów biznesowych oraz strategicznych. Przykładem jest chociażby to, że od ponad roku rozmowy *audio* i *video* poprzez komunikatory internetowe (np. Skype, FaceTime, Whatsapp) są w ZEA zablokowane, można tylko używać funkcji *chat*. Korzystać można jedynie z aplikacji BOTIM i C'Me sprzedawanych przez Etisalat i Du.²¹

Według raportu ONZ przykładem godnym naśladowania dla rządów jest utworzony w ZEA aeCERT²². Jako część struktury regulatora RTA –

¹⁸ www.oxfordbusinessgroup.com/country/dubai, 15.08.2018

¹⁹ Dubai – the world's smartest city, Knight Frank Insight 2017

²⁰ www.thenational.ae/business/technology/e-commerce-in-the-region-set-to-be-worth-48bn-by-2022-1.745643, 15.08.2018

²¹ <https://ameinfo.com/media/digital/lifting-skype-ban-uae-alternatives/>, 15.08.2018

²² www.tra.gov.ae/aecert/en/home.aspx, 19.08.2018

jest to oddzielna agenda rządowa dedykowana do ochrony całej krajowej infrastruktury ICT włącznie z uniwersytetami i sektorem prywatnym. aeCERT jest odpowiedzialny za proaktywny monitoring, analizowanie zagrożeń, wysyłanie ostrzeżeń o potencjalnych atakach i pomoc zaatakowanym w odzyskiwaniu danych oraz poprawie procedur bezpieczeństwa.

Ważnym elementem strategii opierania przyszłości kraju o nowe technologie jest aktywność narodowego funduszu inwestycyjnego (ang. *Sovereign Wealth Fund*) Mubadala w sektorze ICT²³. Fundusz ten jest właścicielem lub jednym z inwestorów m.in. w:

- Yahsat – operator 3 satelitów telekomunikacyjnych obsługujących ponad 60 krajów na Bliskim Wschodzie, w Afryce, Azji i Brazylii.
- Cognit – jedyny dostawca systemu Watson w regionie Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej we współpracy z IBM. W 2016 r. system IBM Watson uruchomiono także w języku arabskim i od 2017 r. obsługuje on centrum agregujące wiele usług sektora rządowego zarządzane przez jednego pracownika przy wsparciu systemów sztucznej inteligencji.
- Injazat – dostawca szeroko pojętych usług ICT.
- Khazna - operator centrów baz danych.

²³<https://www.mubadala.com/en/what-we-do/information-communications-technology>, 15.08.2018

4. Eksport/Import

Szczegółowe i ujednolicone zestawienia handlu na szczeblu krajowym nie są dostępne w ZEA – również z tego powodu, że duża część (wg niektórych szacunków nawet do 20%) importu/re-eksportu odbywa się poprzez Specjalne Strefy Ekonomiczne mające własne, oddzielne statystyki.²⁴ Brak podatków osobistych i korporacyjnych powoduje też utrudnienia w dostępie do danych i statystyk obrotów handlowych z nimi związanych. Sytuację powinien poprawić wprowadzony od 2018 r. podatek VAT.²⁵

Niektóre źródła podają, że import/eksport sprzętu ICT (m.in. telefonów komórkowych) ma znaczący udział w statystykach handlowych ZEA.²⁶

Zdecydowanie należy jednak podkreślić chęć i gotowość rządzących w ZEA do sprowadzania najnowszych nowinek technologicznych i uczy-nienie z kraju (znowu przoduje w tym Dubaj) najważniejszego centrum testowania i rozwoju „ekonomii nowej generacji”. Każdy temat „rewolucyjny” lub „przełomowy” ma szansę zostać podjęty i wsparty, jeśli zadeklarowana będzie chęć umiejscowienia go fizycznie w ZEA.

²⁴ <https://gulfnews.com/business/companies/uae-free-zones-handle-exports-worth-dh225-5b-1.2201543>, 15.08.2018

²⁵ <https://government.ae/en/information-and-services/finance-and-investment/taxation/valueaddedtaxvat>, 15.08.2018

²⁶ www.fca.gov.ae/en/news/Pages/News132.aspx, 15.08.2018

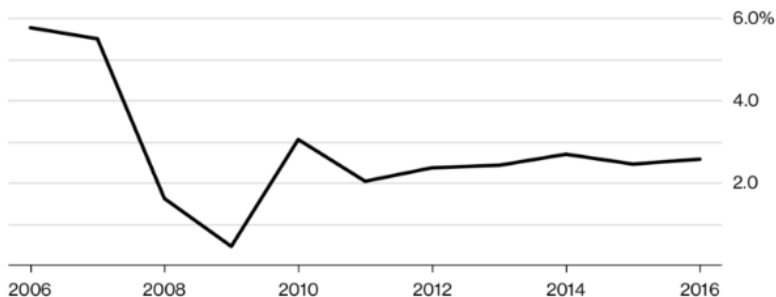
5. Inwestycje zagraniczne

Choć wiele międzynarodowych firm ICT od lat operuje w ZEA walcząc o intratne kontrakty (mają tu biura praktycznie wszystkie globalne marki), do tej pory były to przeważnie inwestycje mniej kapitałochłonne. W zdecydowanej większości polegały na wynajmie biur dla pracowników z działów sprzedaży, marketingu i obsługi klienta operujących z ZEA w całym regionie Bliskiego Wschodu. Biura te lokowane były głównie w specjalnych strefach ekonomicznych np. Dubai Internet City, Dubai Media City lub Dubai International Financial Centre. Powodem były w dużej mierze restrykcyjne przepisy nakazujące rejestrację 51% kapitału firmy pod nazwiskiem obywatela emirackiego dla spółek lokalnych (więcej na ten temat poniżej w rozdziale 7). Od kryzysu finansowego 2008-09 bezpośrednie inwestycje zagraniczne w ZEA oscyływały rocznie wokół 9 mld USD, czyli mniej niż 3% PKB:

Wykres 1. Udział bezpośrednich inwestycji zagranicznych w PKB ZEA.

Reluctant Foreigners

Foreign investment to U.A.E. has been stagnant for several years

* FDI as a percentage of GDP
Source: The World Bank

Bloomberg

Źródło: Bloomberg za Bankiem Światowym, www.bloomberg.com/news/articles/2018-05-22/u-a-e-raises-the-stakes-to-stop-foreigners-from-leaving-dubai, 18.08.2018

Ta sytuacja będzie ewoluować od 2019 r. w związku z tym, że ZEA oraz pozostałe kraje GCC muszą zmienić swój dotychczasowy model ekonomiczny oparty o wysokie ceny ropy naftowej i zacząć konkurować o globalne przepływy inwestycji i wykwalifikowanej siły roboczej. Zapowiedziane w 2018 r. reformy zliberalizują system wiz rezydenckich oraz prawo własności spółek – ZEA musi zaoferować dużo więcej zachęt, aby przyciągnąć na dłużej najbardziej obiecujących pracowników i firmy wspierające ambitne plany tworzenia gospodarki nowej generacji.²⁷ Z drugiej strony firmy sektora technologicznego, które chcą ubiegać się o kontrakty, oferując rozwiązania „w chmurze” (ang. *cloud computing*) dla administracji rządowej, sektora medycznego lub nawet *e-commerce* muszą zmierzyć się z wymogiem lokowania baz danych w granicach ZEA. Konsekwencją zliberalizowanych przepisów oraz wymogów prawnych są inwestycje największych gigantów światowych jak Microsoft, Alibaba, Oracle²⁸, Amazon²⁹ i SAP³⁰, którzy ogłosili lub są w trakcie inwestycji w lokalne centra baz danych.

Polskie firmy ICT powinny jak najwcześniej przeanalizować nowe możliwości biznesowe w ZEA w obiecujących sektorach nowych technologii.

²⁷ www.bloomberg.com/news/articles/2018-05-22/u-a-e-raises-the-stakes-to-stop-foreigners-from-leaving-dubai, 18.08.2018

²⁸ <https://gulfnews.com/business/sectors/technology/microsoft-to-open-uae-data-centres-by-early-next-year-1.2187826>, 18.08.2018

²⁹ <https://gulfnews.com/business/sectors/technology/amazon-unit-to-open-uae-data-centre-early-2018-1.2095942>, 18.08.2018

³⁰ <https://gulfnews.com/business/sectors/technology/sap-opens-cloud-data-centre-in-dubai-1.2267106>, 18.08.2018

6. Perspektywy sektora ICT

Sektor ICT będzie dalej priorytetowym dla rządu ZEA dążącego do utworzenia jednego z najbardziej nowoczesnych ekosystemów światowych dla testowania i implementacji nowych technologii. Jesteśmy przekonani, że wysiłek włożony w otwarcie tego rynku będzie procentował dla polskiej firmy świetną reklamą oraz ekspozycją na wiele ważnych rynków rozwijających się. Oto zestawienie najważniejszych inicjatyw, które polecamy analizować pod kątem zaangażowania:

- Dubaj poświęca dużo energii i inwestycji w promowanie *blockchain* i sztucznej inteligencji³¹ (ang. AI – artificial intelligence) - szczególnie w sektorze rządowym. Pierwsze praktyczne zastosowania miały już miejsce w branży nieruchomości, gdzie regulator testuje oparcie całej bazy danych oraz transakcji o *blockchain*.^{32 33} ZEA zdecydowały się też na przełomowy krok w październiku 2017 r. mianując pierwszego na świecie ministra ds. sztucznej inteligencji i ogłaszając, że chcą być krajem najlepiej przygotowanym do adopcji tej technologii we wszystkich dziedzinach.³⁴
- Wprowadzenie od 2018 roku VAT oraz możliwych w przyszłości innych form podatków i opłat będzie powodowało większy popyt na związane z tym rozwiązania IT szczególnie wśród MŚP, które nie musiały do niedawna prowadzić systematycznej rachunkowości. Jednocześnie sektor rządowy będzie rozbudowywał podatkową strukturę regulacyjną i nadzorczą³⁵ również wymagającą obsługi ICT.

³¹<https://government.ae/en/about-the-uae/strategies-initiatives-and-awards/federal-governments-strategies-and-plans/uae-strategy-for-artificial-intelligence>, 19.08.2018

³²<https://www.dubailand.gov.ae/English/Pages/Blockchain.aspx>, 15.08.2018

³³<https://www.khaleejtimes.com/blockchain-to-power-uae-real-estate-version-20-15.08.2018>

³⁴<https://futurism.com/uae-minister-artificial-intelligence/>, 19.08.2018

³⁵<http://www.tax.gov.ae/>, 15.08.2018

- W 2019 planowany jest tak jak w wielu innych krajach start rewolucyjnej technologii 5G i wszelkie związane z tym rozwiązania mają szansę promocji.
- Wszelkie nowatorskie technologie z dziedziny Smart City oraz Smart Government będą dalej odgrywały kluczowe znaczenia z punktu widzenia rządu ZEA.
- Sektor energetyczny – dystrybucja i konserwacja energii. W ZEA jest właśnie kończona pierwsza elektrownia atomowa, która ma rozpocząć operacje w roku 2020. Lokalni regulatorzy rynku energii w poszczególnych emiratach, (głównie dubajska DEWA), są bardzo zainteresowani nowoczesnymi technologiami takimi jak sensory i systemy do monitoringu w tzw. „Internet of Things”. Rozwiązania technologiczne dla sektora energii nuklearnej oraz energii słonecznej (np. inicjatywa Shams³⁶) będą oferowały duże możliwości dla branży ICT.
- Program kosmiczny – ZEA uruchomiły narodowy program kosmiczny z ambicją wysłania misji na Marsa w 2021 r. Pierwszy satelita w całości zbudowany przez inżynierów ZEA ma wystartować pod koniec października 2018³⁷. Ten i inne projekty realizowane przez Centrum Kosmiczne³⁸ powinny być monitorowane przez polskie firmy z branży.
- Zgodnie z analizami Dubai Chamber of Commerce obiecujący dla branży ICT w ZEA jest mHealth, czyli wszelkie technologie wspomagające sektor medyczny pod kątem mobilności i przyciągania turystyki medycznej.
- Kryptowaluty: Rząd Dubaju jako pierwszy na świecie uruchomił w roku 2017 własną kryptowalutę EmCash³⁹. Istnieje także prywatna ArabCoin⁴⁰. W ZEA działają już dwie krypto-giełdy: BitOasis⁴¹ oraz Palmex⁴². Wszelkie przełomowe rozwiązania technologiczne w tej dziedzinie mają szansę znaleźć zainteresowanie w ZEA.

³⁶<https://www.dewa.gov.ae/en/customer/innovation/smart-initiatives/shamsdubai>, 15.08.2018

³⁷<https://www.khaleejtimes.com/news/government/first-uae-made-satellite-to-be-launched-on-october-29-->, 02.09.2018

³⁸<https://mbrsc.ae/en/page/space-projects>, 15.08.2018

³⁹<https://futurism.com/emcash-is-dubais-first-official-cryptocurrency/>, 15.08.2018

⁴⁰<http://www.arab-coin.ae/>, 15.08.2018

⁴¹<https://bitoasis.net/en/>, 15.08.2018

⁴²<https://www.palmex.ae/>, 15.08.2018

- eLearning, EduTech and RehabTech: Eksperti przewidują, że światowy rynek e-learning będzie rósł średnio 7% rocznie, podczas gdy na Bliskim Wschodzie ten wzrost może osiągnąć nawet 9%⁴³. Nowoczesna edukacja jest jednym z głównych priorytetów rządu ZEA.⁴⁴ W roku szkolnym 2017/18 prawie 100 tys. laptopów zainstalowanych było w szkołach na potrzeby ponad 50 tys. uczniów i kadry nauczycielskiej. 405 szkół połączonych jest do centralnej sieci baz danych i drukarek.⁴⁵ Ministerstwo Edukacji ZEA uruchomiło Duroosi⁴⁶ – kanał YouTube z ponad 600 lekcjami mającymi zastąpić drogie zajęcia dodatkowe. Aplikacja Diwan⁴⁷ umożliwia elektroniczną interakcję z programem nauczania dzieciom i nauczycielom. W szkołach uruchamiane są programy typu BYOD (Bring Your Own Device)⁴⁸ i inne⁴⁹. Częścią tego sektora są także nowe technologie z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, czyli tzw. RehabTech – tradycyjnie ZEA wysyłały pacjentów na specjalistyczne terapie za granicę, ale rząd ostatnio bardzo wspiera rozbudowę sektora przyjazdnej turystyki medycznej. Wszystkie nowe technologie wspomagające wyżej wymienione zagadnienia tworzą poważną szansę biznesową, którą warto wykorzystać.

- Expo2020: hasło przewodnie wystawy „Connecting minds, creating the future” zawiera w sobie wiele pod-tematów związanych z nowoczesnymi technologiami zmieniającymi obecną rzeczywistość i będzie świetną okazją do promocji. Zalecamy polskim firmom zarejestrowanie się na Portalu Przetargów ds. EXPO 2020 w Dubaju (esource.expo2020dubai.ae) i zapraszamy do kontaktu z PAIH w zakresie współpracy na rzecz Polskiego Pawilonu (więcej informacji: www.expo2020.gov.pl).

⁴³<https://gulfnews.com/business/sectors/technology/e-learning-set-for-rapid-growth-both-regionally-and-globally-1.2090691>, 19.08.2018

⁴⁴<https://government.ae/en/information-and-services/education/elearning-mlearning-and-distant-learning>, 19.08.2018

⁴⁵<https://www.moe.gov.ae/En/MediaCenter/News/Pages/2017yprep.aspx>, 19.08.2018

⁴⁶www.youtube.com/user/DuroosiEtisalat, 19.08.2018

⁴⁷www.moe.gov.ae/en/pages/ereader.aspx, 19.08.2018

⁴⁸www.risdubai.com/Learning/STEAM-Learning/BYOD-Programme, 19.08.2018

⁴⁹www.khaleejtimes.com/news/education/how-schools-in-uae-make-use-of-e-learning-tools-in-classrooms, 19.08.2018

7. Uwarunkowania formalno-prawne wejścia na rynek

ZEA stoją wysoko w rankingach „Ease of Doing Business” Banku Światowego (21. miejsce w 2018 r., wyżej niż Polska i wiele innych krajów europejskich) – to jest głównie funkcją szybkich procedur rządowych i niskich podatków/opłat. Za główne wyzwanie wejścia na rynek należy uznać koszty licencji firmy i utrzymania biura oraz wysokie pensje⁵⁰ (związane z wysokim kosztem życia, szczególnie dla rodzin z dziećmi), ale rząd właśnie zaczął bardzo aktywnie reformować niektóre aspekty uznawane od dawna za problem⁵¹. Ogólnie są trzy sposoby ekspansji na lokalny rynek: spółka lokalna, spółka w SSE⁵² lub współpraca z lokalnym agentem/dystrybutorem – polecamy „Przewodnik po Rynku ZEA”⁵³ w celu poznania szczegółów.

Jeśli chodzi o przykłady polskich firm branży ICT, które od jakiegoś czasu pracują już na lokalnym rynku – zdecydowanie najważniejszym jest Comarch⁵⁴ (biuro w Dubai Internet City), warto też wspomnieć Clipatize⁵⁵ i Smarty International⁵⁶.

⁵⁰ www.oxfordbusinessgroup.com/country/dubai, 15.08.2018

⁵¹ <https://gulfnews.com/business/economy/the-changing-face-of-uae-business-1.2238130>, 15.08.2018

⁵² <http://www.uaefreezones.com>, 15.08.2018

⁵³ http://www.paih.gov.pl/files/?id_plik=31096, 15.08.2018

⁵⁴ <https://www.comarch.com/contact/worldwide-offices/>, 15.08.2018

⁵⁵ <http://dubai.clipatize.com/>, 15.08.2018

⁵⁶ <https://smartyinternational.com/>, 19.08.2018

8. Aktualne formy pomocy publicznej

W ZEA w związku z unikalnym modelem polityczno-gospodarczym należy ten aspekt rozpatrywać nie w charakterze ubiegania się o dofinansowanie rządowe, ale głównie uczestniczenia w promowanych programach współpracy z rządem np. inicjatywa Dubai Future Accelerators⁵⁷ lub konkurs „Drones for Good”⁵⁸.

W przypadku start-upów czy scale-upów chcących organicznie rozwijać się na rynku, możemy polecić rozważenie współpracy z inkubatorami technologicznymi jak np. in5 (DIC), DTEC (DSO) lub Dubai Startup Hub (Dubai Chamber of Commerce), które są w stanie pomóc ograniczyć koszty dostępu do rynku, które dla wielu firm stanowią barierę w ekspansji na Emiraty (patrz: Rozdział 10).

Wartym uwagi jest Innovation Impact Grant Programme⁵⁹ będący częścią agendy Expo2020, gdzie dofinansowania mogą szukać firmy technologiczne wpisujące się w główne tematy Expo⁶⁰ czyli m.in. mobilność i zrównoważony rozwój. Polecamy także dokładne przestudiowanie możliwości ubiegania się o dofinansowanie dla unikatowych rozwiązań przez fundusz władcy Dubaju⁶¹ – Szejka Mohammeda.

Jest jednak pewien aspekt zdecydowanie warty rozważenia – bardzo ważną częścią strategii rządu ZEA jest edukacja młodych Emiratczyków w celu jak najlepszego przygotowania ich do pracy w ekonomii nowej generacji opartej bardziej na wiedzy niż na umiejętnościach manualnych (ang. *knowledge-based economy*). Ambicją rządu jest także lepsze przygotowanie i przekonanie młodzieży do pracy w sektorze prywatnym. Na te

⁵⁷ <https://dubaifutureaccelerators.com/>, 15.08.2018

⁵⁸ <http://dronesforgood.ae/award>, 15.08.2018

⁵⁹ <https://www.expo2020dubai.com/en/expo-live/Innovation>, 15.08.2018

⁶⁰ <https://www.expo2020dubai.com/themes>, 15.08.2018

⁶¹ <https://www.mof.gov.ae/en/About/programsProjects/Pages/MohamedBinRashidInnovationBox.aspx>, 15.08.2018

cele przeznaczane są, dedykowane fundusze i polska firma, która przedstawi plan biznesowy uwzględniający edukację i/lub zatrudnienie młodzieży Emirackiej (np. kończącej studia) może ubiegać się o dofinansowanie i idący za tym także ważny PR w kręgach rządowych. Przykładem takiego właśnie funduszu jest ICT Fund⁶². Większymi i bardziej kompleksowymi są np. MBRGI⁶³ lub Khalifa Foundation.⁶⁴

Polska może się już pochwalić osiągnięciem w lokalnych konkursach organizowanych przez rządzących: dwóch Polaków (Kamil Janiak⁶⁵ oraz Jędrzej Górski⁶⁶) uzyskało dofinansowanie od MBR Global Space Challenge⁶⁷ na projekty badawcze związane z eksploracją kosmiczną⁶⁸.

⁶² <https://www.tra.gov.ae/ictfund/en/about-us.aspx>, 19.08.2018

⁶³ <http://www.aljalilafoundation.ae/en/who-we-are/about-mbrgi/>, 19.08.2018

⁶⁴ <http://www.khalifafoundation.ae>, 19.08.2018

⁶⁵ <https://www.guaana.com/users/oBKwuEfaZ7jh3gs3r/user-activity>, 15.08.2018

⁶⁶ <https://www.guaana.com/users/ST4py2W2o9PPYmC7u/user-activity>, 15.08.2018

⁶⁷ <https://www.mbrspacechallenge.ae/>, 15.08.2018

⁶⁸ <https://www.arabianbusiness.com/technology/398950-dubai-to-fund-36-space-exploration-project-proposals>, 15.08.2018

9. Uwagi końcowe

ZEA jest zdecydowanie najbardziej zdywersyfikowaną gospodarką wśród tzw. grupy GCC (Gulf Cooperation Council), zrzeszającej 6 regionalnych producentów ropy naftowej i gazu – w tej chwili surowce te stanowią już mniej niż 50% PKB kraju. ZEA (prym wiodzie od lat emirat Dubaj) obrały zdecydowanie kurs na oparcie dalszego rozwoju kraju na najnowszych technologiach i sektor ICT jest i będzie priorytetem rządu. Rozwiązania systemowe adoptowane w ZEA są kopiowane w innych krajach GCC oraz szerzej w Afryce i Azji – dla wielu z tych krajów ZEA stały się pomostem biznesowo-finansowym. Uważamy, że sektor ICT w ZEA powinien być jednym z centralnych punktów strategii polskich firm technologicznych, które mają ambicje globalnej ekspansji w latach 2020-2030.

10. Główne instytucje i organizacje branżowe

- Telecommunications Regulatory Authority (www.tra.gov.ae) – regulator rynku telekomunikacyjnego
- aeCERT (www.tra.gov.ae/aecert/en/home.aspx) – agenda rządowa dedykowana do szerzenia edukacji i ochrony krajowej infrastruktury ICT i sfery internetu (w części rządowej, uniwersyteckiej i prywatnej)
- Dubai Electricity and Water Authority (www.dewa.gov.ae) – regulator rynku dystrybucji elektryczności i wody w Dubaju (inicjatywy “*smart building mgmt.*”, “*smart city*” itp.)
- Główne izby handlowe:
 - ✓ Dubai Chamber of Commerce (www.dubaichamber.com)
 - ✓ Abu Dhabi Chamber of Commerce (www.abudhabichamber.ae)
- 2 specjalne strefy ekonomiczne ICT:
 - ✓ Dubai Internet City (www.dic.ae)
 - ✓ Dubai Silicon Oasis (www.dsoa.ae)
- Główne inkubatory/akceleratory ICT:
 - ✓ FinTech Hive @ DIFC (fintechhive.difc.ae)
 - ✓ FinTech RegLab @ ADGM (fintech.adgm.com/regulatory-laboratory/)
 - ✓ DTEC @ Silicon Oasis (dtec.ae)
 - ✓ In5 @ DIC (infive.ae)
 - ✓ Dubai Startup Hub @ Dubai Chamber of Commerce (<http://www.dubaichamber.com/dubaistartuphub/>)

- Centre of Excellence for Applied Research and Training (www.cert.ae) – ośrodek edukacyjno-badawczy odpowiedzialny za kontakty sektora uniwersyteckiego z zagranicznym oraz komercjalizację technologii.
- Mohammed Bin Rashid Space Centre (mbrsc.ae) – narodowy program kosmiczny
- Smart Dubai (smardubai.ae) – punkt centralny dla nowych technologii w obszarze *smart city*.
- Dubai Future Foundation (www.dubaifuture.gov.ae), Museum of the Future (www.museumofthefuture.ae) – główne przykłady inicjatyw rządowych w Dubaju agregujących nowoczesne rozwiązania technologiczne
- CIO Majlis (www.ciomajlis.ae) – grupa *networkingowa* dla kadry managerskiej ICT
- Expo 2020 (www.expo2020dubai.com) – 6 miesięczna wystawa światowa ruszająca w Dubaju 20 października 2020, zarządzającym polskim narodowym pawilonem będzie PAIH
- Mohammed Bin Rashid Centre for Government Innovation (www.mbrcgi.gov.ae) – centrum innowacyjności sektora rządowego
- Hamdan Bin Mohammed Smart University (www.hbmsu.ac.ae) – nowoczesny uniwersytet adoptujący zalety nowych technologii w procesach edukacji

11. Lista targów branży ICT godnych polecenia

- GITEX Technology Week (www.gitex.com) – największe targi IT/gier komputerowych/sprzętu komputerowego i telefonów
- Telekomunikacja:
 - ✓ Telecoms World Middle East (www.terrapinn.com/conference/telecoms-world-middle-east/)
 - ✓ Capacity Middle East (www.capacitymedia.com/events/capacity-middle-east)
- „Zielone technologie”, energia słoneczna, pomiar i dystrybucja wody/powietrza/elektryczności:
 - ✓ WETEX (www.wetex.ae)
 - ✓ World Green Economy Summit (www.wges.ae)
- Technologie związane z mobilnością:
 - ✓ Future Mobility (www.mobility-future.com)
 - ✓ Smart Mobility (smartmobilityuae.iqpc.ae)
 - ✓ Seamless Middle East (www.terrapinn.com/exhibition/seamless-middle-east/index.stm) – handel elektroniczny, płatności elektroniczne
- Internet of Things (www.iotx.ae)
- Future Blockchain Summit (www.futureblockchainsummit.com)

Pełen katalog wydarzeń dostępny na www.government.ae/en/media/events

I Forum Wsparcia
Polskiego Biznesu za Granicą

www.paih.gov.pl